

1994. szeptember 1. - **A magyar—brazil gazdasági kapcsolatok**

Brazil gazdasági csoda van készülőben: az infláció megfékezésére tett erőfeszítések biztatóak.

A magyar-brazil gazdasági kapcsolatok szempontjából azonban a hazai változások fontosabbak.

Rio de Janeiro egyik legszebb részén, a Botafogo öböl partján, sokemeletes bérházban van a Magyar Kereskedelmi Kirendeltség székhelye. A kapu szigorúan zárva az ellenőrzés alapos, ahogy ez Brazíliában általános. Dr. Bagó Sándor a kirendeltség vezetője. Hazánk két irodát tart fenn ebben a földrésznyi országban: Rióban és Sao Paulóban. „A két iroda létét több dolog indokolja” — tájékoztatta a KÁPÉ-t a tanácsos.

A fényes múlt

Rio de Janeiro, az egykori főváros maradt az állami szektor központja. Itt minden nagyvállalat működtet irodát. A riói képviselőket ellenőrizni is kell, így minden fontos állami vállalati ember gyakran megfordul itt.

Sao Paulo a legnagyobb ipari központ, s a bruttó nemzeti termékhez ez a vidék járul hozzá döntő mértékben. A világ ötödik metropolisza nem maradhat magyar kirendeltség nélkül.

A két magyar iroda közötti munkamegosztás az előbbieken túl a földrajzi adottságokból is következik: a riói főiroda az államközi kapcsolatokkal valamint az északi területek üzleteivel, míg a Sao Paulo-i a város és az attól délre fekvő dinamikusan fejlődő területek ügyeivel foglalkozik.

A magyar-brazil kapcsolatok korábban kiterjedtebbek voltak, és népes magyar kolónia intézte az ügyeket. Kereskedelmünk aranykora az az időszak volt, amikor a '70-es években a Ganz gyár két motorvonatot szállított a Rio-Sao Paulo vonalra. Gépipari exportunk másik nagyágyúja a Ganz Darugyár volt, amely számos úszó- és kikötői portáldarut adott el.

Az 1964-es katonai hatalomátvétel után az egyik legfontosabb feladatnak az infláció megfékezését tekintették Brazíliában. A döntően mezőgazdasági termékeket előállító országot a katonák teljes gőzzel iparosították. Kedvezményekkel becsalogatták a multinacionális vállalatokat, és egyidejűleg nagy beruházásokba fogtak. Ha Rio de Janeiro felől érkezünk Sao Paulóba, a metropolis elővárosaiban ismert óriásvállalatok gyártelepei mellett visz az út.

A brazil gazdasági csodaként emlegetett időszak nemcsak az unió megerősödését jelentette, hanem azt is, hogy a hatalom az ökonómiai logikától idegen döntéseket is hozott: ekkor kezdődtek Brazília presztízsberuházásai.

Piacvédelem brazil módra

Brazíliában talán a könnyebben lelkesedő latin lelkületű lakosságot sikeresebben nyerhették meg egy-egy monumentális elképzelés támogatására, mint máshol.

A mindenkori elnökök egy nagy nemzet létét szándékoztak demonstrálni, identitását akarták erősíteni. Geisel elnök idején fogtak a hatalmas Itaipu vízierőmű, és nekiláttak két atomerőmű építésének. Az Angara I. elkészült, és működik.

A '70-es évek olajárrobbanása, mint energiaszegény országot, Brazíliát is megrázta. Kezdetét vette a gazdaság élet-halál küzdelme a fenyegető inflációval és a külső és belső eladósodással. Mindez hatott a magyar-brazil kereskedelmi kapcsolatokra is. Míg korábban a népegészségügy és a közoktatás előnyt élvezett, s megfelelően részesült a bőkezű állami elosztásból, utóbb

ezek a költségvetési területek is takarékosagra ítéltettek.

Ebből következően az egészségügyi berendezéseket (diagnosztikai eszközöket, röntgenkészülékeket), valamint az oktatási eszközöket (szemléltető- és mérőeszközöket, demonstrációs berendezéseket) szállító magyar cégek is élesebb versenyhelyzetbe kerültek. Az északi országrész nagy kiterjedésű mezőgazdasági területein az öntözéses talajjavítás és a vízgazdálkodás kialakításában, valamint új növénykultúrák (kukoricatermesztési rendszer) meghonosításában vettek részt magyar szakemberek.

A víztározókban létrehozott kombinált hal- és kacsatenyésztő rendszer is hagyományos magyar exportcikk. Ma már az előbbiek és a szőlészeti kultúrák terén is egyre élesebb konkurencia tapasztalható.

A '80-as években a magyar állami nagyvállalatok három sikeres területén – az egészségügyben, az oktatásban és a mezőgazdaságban – létrejött „hagyományos” nagy és kifizetődő üzletek tehát jelentősen csökkentek.

A korábbi években Brazíliában szigorú importkorlátozások voltak, elsősorban a fogyasztási cikkekre és a gépkocsikra. (Az úgynevezett *simi-lar nacional* törvény kimondta, hogyha Brazíliában gyártottak a kérdéseshez hasonló cikket, akkor azt állami vállalat nem importálhatta. Magáncég magas vám ellenében bevihette, ha volt türelme kivárni a behozatali engedélyt.) Beruházási javakat viszont nyugodtan exportálhattunk. Azóta megszüntették a beviteli kvótákat, és csökkentették a vámokat, átlagosan 14 százalékra. (Kivétel a gépkocsik és a játékok bevitelét terhelő magas vám.)

A bőkezűen támogatott magyar nehézipari termékek piacra jutását akkoriban nagy és szakosodott külkereskedelmi vállalatok segítették.

A nyolcvanas évek második felében kezdődött hazai változások alapvető átrendeződéshez vezettek a magyar-brazil kereskedelemben is. Ennek egyik tipikus példája a gördülőcsapágy-exportunk.

Voltak olyan évek, amelyekben egymillió dollárt meghaladó értékben szállítottunk. Az öncsődöt mondott magyar cég árai emelkedtek, szállítási készsége csökkent, szolgáltatásai romlottak, így képtelen volt az ilyen távoli piacon megtartani a pozícióit, mondjuk a kínai konkurenciával szemben.

Más okok miatt, de hasonlóan visszaesett a magyar almaexport is. Tizenöt évvel ezelőtt Brazíliában még nem termesztettek almát számottevő mennyiségben, s az eltérő betakarítási idő is kedvező volt. Ma már sok alma terem ott is, és az egykori nagy magyar exportáló szervezetek fölbomlottak. A jelenlegi kis kft-k ilyen távoli piacra nem képesek szállítani.

Akik talpon maradtak

Érdekes, hogy a behozatali kedvünk elég nagy, hiszen a cipőtől a ruhaszöveten, a fűszerféléken át a dohány-, a szeszárúig, a kristálycukortól a gáztűzhelyen és a szemüvegen át a kerékpárabroncsig sokféle árut importálunk.

Talpon maradt viszont a Medicor és a Metrimpex. Továbbra is szállítunk gyógyszeripari alapanyagokat és izzólámpákat, gépeket és műszereket, valamint az állattenyésztéshez embriókat.

Minden könnyebben menne, ha nálunk is működne olyan állami exporthitelező bank, amely alacsony kamattal finanszírozza a cégek szállításait.

Ezeket a biztosítással működő bankokat a tőkeerős világcégek is igénybe veszik, hogy a tőkéjüket inkább fejlesztésre fordíthassák. Az államilag támogatott exportfinanszírozási rendszer hiánya elsősorban a magyar gépipari exportot akadályozza.

A megváltozott körülmények közepette a sok kisebb üzlet korszakának nézünk elébe, amely szorgalmas munkával sikerrel kecsegtethet. A napjainkban alakuló új magyar cégeknek egyelőre nincs elegendő tőkéjük, árualapjuk és üzleti kereskedelmi tapasztalatuk ilyen távoli és hatalmas piac megszerzésére és megtartására. **Zétényi Zoltán** Fotó: 2Z Fotó&Média

Brazília '94

A 26 szövetségi államból (és területből) álló 8 és fél millió km²-en fekvő köztársaság lakosainak számát 150 millióra becsülik. Brazíliában elnöki rendszer van, a jelenlegi elnök Itamar Franco, s 1994 az elnökválasztás éve.

Az Uniónak jelenleg mintegy 120 milliárd dollár külföldi adóssága van, melynek átütőméréséről megállapodtak a hitelezőkkel. Az ország gazdasági potenciálja óriási, nyersanyag- és félkésztermék-exportja biztos fedezetet jelent, így további hiteleket is kaphat.

1993-ban Brazília mintegy 15 milliárd dollár külkereskedelmi aktívumot produkált, és 25 milliárd dollártartaléka volt. A múlt évben 3-4 százalékos gazdasági növekedést regisztráltak a 35 százalékos havi infláció mellett.

Az infláción kívül súlyos probléma a munkanélküliség, valamint a szociális háló és az állami lakásépítés hiánya. A nagyvárosok környékén bővülnek a nyomortelepek. Az egy főre jutó GDP 2000 dollár, a jövedelmeknek igen nagy a szóródása. A nemzetközileg elismert menedzserréteg jól keres, de az állami kórházban gyógyító orvos vagy a népoktatásban tanító pedagógus szinte éhbérért dolgozik.

Nem olcsó ország Brazília. Egy dollárért kis üveg Nescafét, 2 kg narancsot, 3 kg banánt vagy egy darab vajad adnak. Egy kiló sajt több mint három dollárba, egy 1,5 literes kóla több mint egy dollárba, egy doboz sör csaknem egy dollárba, egy olajoshalkonzerv 1/2 dollárba kerül. A Bac-cardi rum üvegje több mint 4 dollárt kóstál. A Rio melletti kiránduló szigeten, Paquetán, két személy 6 dollárért ebédelhet (sült hal, burgonya, rizs, feketebab, paradicsomsaláta két üveg sörrel).

Az iparcikkek közül például egy 250 literes hűtőszekrény 550 dollárba, egy terepbicikli 120 dollárba, egy kávéfőző 50 dollárba kerül. Puma sportcipőt 120 dollárért, női cipőt 30 dollárért kaphatunk. A közlekedés drága mulatság. Rióban egy autóbuszjegy 1/4 dollárba kerül, a Rio-Sao Paulo közötti autóbuszjegy 10 dollárba, és a Sao Paulo-i reptérre 30 dollárért visz ki a taxi.

Idén másodszor vezettek be új pénzt: a korábbi cruzeirót az év elején a cruzeiro-real, júliusban pedig a réal váltotta föl. Értéke körülbelül egy USA dollárral egyenlő. Várható az áruk befagyasztása és hatósági ellenőrzése is. Az infláció valódi okát az állam túlköltekezését eddig nem sikerült megállítani.

A politikai-gazdasági életben virágzik a korrupció. Az adóemelések ellenére a bevételek nem nőnek, a jövedelmeket eltitkolják. A fizetési fegyelem laza. Mivel a központi bank nem független a kormánytól, a mindenkori hatalom befolyásolja a pénzkibocsátást.

Brazília lüktető, intenzíven fejlődő ország benyomását kelti a két metropolisban, Rióban és Sao Paulában. De a felhőkarcolók és fegyveres őrkkel védett villanegyedek mellett a belvárosig tolakodó nyomortelepeket látunk.

A vidék még ellentmondásosabb. Sao Paulo környékén intenzív állattenyésztéssel foglalkozó urbanizált falut láttam, saját értékesítő szövetkezettel és rádióadóval, Rio és Sao Paulo között viszont pusztuló termőtalajon küszködő farmokat és olyan kistelepüléseket, ahol állni látszott az idő.